

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ҲУҚУҚ СОЛИҚЛАР БУХГАЛТЕРИЯ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган, ҳафтада бир марта чоп этилади

ДОЛЗАРБ МАВЗУ

Карантин ҳақида нималарни билиш лозим

«Ҳуқуқий ахборот» телеграм-каналда карантин тўғрисидаги саволларга жавоблар туркуми эълон қилинган. Эътиборингизга мавзу блоклари бўйича шартли равишда гуруҳланган кўчирмалар ва асосий тезисларни ҳавола этамиз.

Махсус комиссия: мақоми, қарорларининг юридик кучи, ижро этмаганлик учун жавобгарлик

Ўзбекистонга коронавируснинг янги тури кириб келиши ва тарқалишининг олдини олиш юзасидан чора-тадбирлар дастурини тайёрлаш бўйича республика махсус комиссияси (кейинги ўринларда – Республика комиссияси) мамлакатимиз Бош вазири раҳбарлигида 2020 йил январь ойида ташкил этилган.

Махсус комиссия қарорлари баённома кўринишида расмийлаштирилади ва зудлик билан бажарилиши талаб этилиши боис – ҳар куни аҳоли билан мулоқот қилиш мумкин бўлган барча алоқа каналлари орқали тарқатилмоқ-

да. Худди шу сабабли улар ҳар доим ҳам тўлиқ эълон қилинмайди.

Республика комиссияси томонидан карантин чораларини жорий этиш – қонун билан асосланган. Унинг қабул қилган қарорлари идоравий бўйсунуви ва ташкилий-ҳуқуқий шаклидан қатъи назар барча ташкилотлар ва уларнинг мансабдор шахслари, шунингдек, фуқаролар томонидан бажарилиши мажбурий ҳисобланади. Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс ва Жиноят кодекси нормалари ҳуқуқбузарларга нисбатан чоралар кўриш учун асос ҳисобланади.

Ўзини яқкалаш: ҳаёт тарзи, ҳуқуқий асослари ва мажбурият

Ўзини яқкалаш – юқумли ва паразитар касалликлар тарқалишининг олдини олишга қаратилган чекловчи тадбирлардан (карантин) биридир. Ҳаёт тарзи бошқа одамлар билан алоқани чеклаш ёки иложи борича ка-

майтириш – кўчага чиқмаслик, бунга зарурат туғилганда ижтимоий масофа сақлашни, ниқоб тақиб юришни назарда тутати. Уйда ёки ишда бўлганда ҳаммаслар ва оила аъзолари билан алоқани чеклаш зарур.

Ўзини яқкалаш ҳаёт тарзи фуқароларнинг эркин ҳаракатлишига оид ҳуқуқларини чеклайди, бироқ бу чекловлар Ўзбекистон томонидан ратификация қилинган халқаро шартномалар ва мамлакатимиз Конституциясига тў-

Ҳаракатлинишга тақиқ, телефонларни олиб қўйиш, мажбурий даволаниш – бу қанчалик қонуний?

Республикада карантин эълон қилинди, бироқ у аниқ чегара ва чекловлар рўйхатига эга. Охириги қатъий қонунчилик, хусусан, «Аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги тўғрисида»ги Қонун доирасида жорий этилди. Масалан, у одамлар ва транспорт воситаларининг ҳаракатлиниши чекланишига йўл қўйиши мумкин. Шундай экан, бу қонуний ва фуқароларнинг ҳаёт ва саломатликини муҳофаз қилишга бўлган ҳуқуқни таъминлаш нуктаи назаридан оқланган.

Вирусолог олимларнинг қайд этишларича, асосан пластикдан тайёрланган телефонлар ва маълумот тарқатувчи бошқа воситалар ўзидан инфекцияни сақлаш (5 кунгача) ва тарқатиш хусусиятига эга. Шу боис, уларни карантин ҳудудига олиб кириш санитар қоидаларга зид келади. Шу сабабли карантинга жойлаштирилган коронавирус инфекцияси билан касалланган ёки ушбу

лик мувофиқ бўлиб, COVID-19 тарқалиши оқибатида юзага келган хатарларга муносибдир.

Ўзини яқкалаш ҳаёт тарзини жорий этиш қонуний асосланганлиги боис ички ишлар органлари фуқаролардан қонунчиликка риоя қилишларини, ҳуқуққа хилоф ҳаракатларни тўхтатишни талаб қилиш, бу талаблар бажарилмаган тақдирда уларни мажбурлаш чораларини қўллаш ҳуқуқига эга.

инфекция бор деб гумон қилинаётган шахсларнинг мобил телефонлари, аудио ва видео ёзув ускуналари, кредит карталари ва маълумот тарқатувчи бошқа воситаларини вақтинча олиб қўйишга оид норма жорий этилди. Олиб қўйилган нарсалар уларнинг эгаларига тиббиёт муассасасидан чиқиши билан уларнинг ўзларига ёки қариндошлари ёхуд вакилларига қайтарилади.

Карантинда сақлаш ёки даволаниш тарзидаги тиббий йўсиндаги мажбурият чораси МЖТҚда назарда тутилган. Улар эпидемияларга қарши кураш қоидаларини бузишга оид ҳуқуқбузарлик содир этган шахсга нисбатан 30 суткагача маъмурий жазо билан бирга тайинлаши мумкин.

Карантин қоидаларини бузиш билан боғлиқ маъмурий жазо тайинлаш тўғрисидаги қарордан норози бўлганлар улар **7-бетда** устидан судга шикоят

Янги ҳужжатларни тақдим этамиз

Тақдим этилаётган, шунингдек сўнги пайтда қабул қилинган бошқа ҳужжатларнинг тўлиқ матни билан «Norma» АҚТ ва nrm.uz сайтыда танишиб чиқишингиз мумкин.

Хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуслар фуқаролик жавобгарлигини қандай суғурта қиладилар

Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 4 апрелдаги 199-сон қарори билан Хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариусларнинг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш қоидалари тасдиқланди.

Хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариус ўзининг касбий мажбуриятларини амалга ошириши натижасида жисмоний ва юридик шахсларни зарар кўришдан ҳимоя қилиш мақсадида фуқаролик жавобгарлигини суғурта қилиши шарт. Бу хусусий нотариал фаолиятни амалга ошириш шартларидан биридир. Нотариус суғурта шартномасини тузмаса, бу унинг лицензиясини тўхтатиб туриш учун асос бўлади.

Қонун ҳужжатларига зид нотариал ҳаракатни амалга ошириш (ҳаракатсизлик) натижасида жисмоний ёки юридик шахсга мулкый зарар етказилганлиги далили

суғурта ҳодисаси деб тан олинади. Зарар етказилганлиги далили суд томонидан белгиланади ёки нотариуснинг ўзи томонидан тан олинади.

Фуқаролик жавобгарлигининг қуйидагилар оқибатида юзага келиши суғурта ҳодисаси ҳисобланмайди:

- нотариусга ёлғон маълумотлар, ҳақиқий бўлмаган ёки сохта ҳужжатлар тақдим этилиши;
- нотариал ҳаракат ҳуқуқ ва қонуний манфаатларига таъсир кўрсатиши мумкин бўлган учинчи шахсларнинг йўқлиги ёки мавжудлиги билдирилмаган бўлса.

Тошкент, Нукусда ва вилоятларнинг маъмурий

марказларида хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуслар фаолиятини ташкил этиш учун мажбурий суғурта шартномаси бўйича суғурта суммаси камида 1 000 БҲМ, бошқа аҳоли пунктларида эса камида 500 БҲМни ташкил этади.

Нотариус 1 йил муддатга мажбурий суғурта шартномасини тузиш учун суғурта компаниясини ихтиёрий танлайди. Суғурта мукофоти миқдори тарафларнинг келишувига кўра белгиланади, бироқ суғурта шартномасида белгиланган суғурта суммасининг 1%идан кам бўлмаслиги керак.

Нотариус зарар кўрган шахсга суғурта товонини тўлаш учун суғурта компаниясига қуйидаги ҳужжатларни тақдим этади:

- тасдиқланган шаклдаги ариза;
- тасдиқловчи ҳужжатлар илова қилинган зарарни қоплаш тўғрисидаги талаб ёки суднинг қонуний кучга кирган қарори;
- наф олувчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжат ёки юридик шахс вакилига берилган ишончнома;
- етказилган зарарнинг олдини олиш ва (ёки) камайтириш чораларини кўриш билан боғлиқ ҳаракатларни тасдиқловчи ҳужжатлар.

Ҳужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 4.04.2020 йилдан кучга кирган.

Ленара Хикматова, «Norma» МЧЖ эксперти.

Ушбу сонда:

3-6-БЕТЛАР

Пенсия: стажга эга эмасман – пенсия беришадими

15 йиллик стажим «қани»?

7-БЕТ

Карантин: ҳақ тўланмайдиган таътилга доир

8-БЕТ

Ходимни у терговда бўлган даврда ишдан четлаштирса бўладими?

Ер участкалари қандай олиб қўйилади ва бузилган кўчмас мулк объектлари учун қанча компенсация берилади

2019 йил ноябрь ойида Ер участкалари олиб қўйилиши ва олиб қўйилаётган ер участкасида жойлашган кўчмас мулк объектлари мулкдорларига компенсация бериш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланган (ВМнинг 16.11.2019 йилдаги 911-сон қарорига 1-илова).

Хужжат ҳуқуқни қўллаш амалиётидаги ҳар қандай зиддиятларни бартараф этишга қаратилган, бироқ, айрим шахслар билими етишмаслиги, хоҳиши йўқлиги сабабли ёки атайлаб унинг нормаларини нотўғри ва ўзича талқин қилиш орқали аҳолини чалғитишга уринмоқда. Мавзунинг муҳимлигини инобатга олган ҳолда, Адлия вазирлиги кўп бериладиган саволлар асосида жавоб-тушунтиришларни тайёрлади.

? Бузилишга тушган кўп квартиралар уйнинг ер участкаси учун ҳам компенсация тўланадими?

– Қонунчиликда кўп квартиралар уй тагидаги ер участкаси учун ундаги хонадон эгаларига қандайдир ҳуқуқлар тақдим этилиши назарда тутилмаган. Шунинг учун кўп қаватли уйлардаги хонадонлар эгалари бундай уйлар жойлашган ер участкаларига алоҳида ҳуқуқларга эга эмас. Шу муносабат билан мазкур ҳолатда ер участкасига бўлган ҳуқуқ алоҳида баҳолаш объекти тўланмайди.

Бироқ, баҳоловчи кўп қаватли уй жойлашган ҳудудда кўчмас мулк бозорининг умумий тавсифини таҳлил қилиш ва уни баҳолаш вақтида кўп қаватли уй жойлашган жойни ҳисобга олади, бу эса ўз навбатида унинг баҳосига таъсир қилади. Шу тариқа, бир хил тавсифга (параметрларга) эга, бироқ ҳар хил туманда жойлашган хонадонларнинг нархи турлича бўлади.

? Олиб қўйилаётган ер участкасида жойлашган дарахтлар учун компенсация тўлаб бериладими?

– Олиб қўйилаётган ер участкасида жойлашган кўчмас мулк объектлари учун компенсация тўлаб берилади. Кўчмас мулк объектлари нафақат ер участкалари, бино ва иморатлар (жумладан ер ости бинолари), балки кўп йиллик дарахтларни ҳам ўз ичига олади. Шу боис, ер участкаси олиб қўйилаётганда у ерда жойлашган кўп йиллик дарахтлар учун ҳам компенсация тўлаб берилади.

? Дастлабки ҳисоб-китоб қўймати компенсация миқдорини белгилаш учун асос бўла оладими?

– Йўқ. Дастлабки ҳисоб-китоб компенсация тўлаб бериш, шунингдек қурилиш ишлари билан боғлиқ келгусидаги харажатлар учун маблағ етарли эканини аниқлаш учун зарур. Кўчмас мулк объектнинг бозор нархи баҳоловчилар томонидан қонунчиликка мувофиқ белгиланади. Шу билан бирга, кўчмас мулкдан ташқари қуйидаги харажатлар учун ҳам компенсация тўлаб берилади: транспорт харажатлари, уй-жойни вақтинчалик ижарага олиш, бой берилган фойда ва келишувга кўра бошқа харажатлар. Келишувга эришилмаган тақдирда, низолар суд тартибида ҳал этилади.

? Қандай қилиб ташаббускор мулкдорларни очик муҳокама ўтказилиши тўғрисида хабардор қилиш лозим?

– Ёзма равишда. ОАВ ва Интернет орқали хабардор қилиш қўшимча чора ҳисобланиб, ташаббускорнинг мулкдорларни ёзма равишда хабардор қилишдан озод қилмайди.

? Мулкдорларни очик муҳокама ўтказиш тўғрисида хабардор қилиш учун қандай муддатлар белгиланган, унда қандай масалалар муҳокама қилинади?

– Очик муҳокама Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси ёки тегишли Халқ депутатлари томонидан қарор қабул қилинган кундан бошлаб 20 кун давомида ўтказилиши керак. Бу муддат бузилса, материаллар умумий асосда такрор кўриб чиқилади. Ташаббускор Кенгаш томонидан очик муҳокама ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинган кундан бошлаб 2 кун давомида, бироқ уни ўтказишдан камида 7 кун олдин мулкдорларга ёзма хабарнома жўнатиши керак. Очик муҳокамада лойиҳанинг мақсадлари, истиқболлари ва шартлари муҳокама қилинади. Мулкдорлар лойиҳага доир таклифларни билдириш ҳуқуқига эга. Асослар бўлган тақдирда лойиҳа мазкур таклифларни ҳисобга олган ҳолда такомиллаштирилади.

? Кенгаш ер участкасини инвестиция лойиҳасини амалга ошириш учун олиб қўйиш тўғрисида мулкдорлар розилигисиз қарор қабул қилиш ҳуқуқига эгами?

– Йўқ, бундай қарор фақатгина барча мулкдорларнинг дастлабки розилиги бўлган тақдирда қабул қилинади. Кенгаш томонидан ер участкасини инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш учун олиб қўйиш тўғрисидаги қарор қабул қилинишига фақатгина Президент ва Ҳукумат қарорлари асосида рухсат этилади.

? Лойиҳа материалларини ўрганиш муддатлари қандай?

– Қурилиш объектлари лойиҳа материалларини қурилиш ва кадастр бўлимлари томонидан кўриб чиқиш муддати 5 иш кунини ташкил этади. Материалларни Кенгаш томонидан кўриб чиқиш муддатлари унинг регламенти билан белгиланади. Бунда Кенгаш қарори 1 кун муддатда ҳокимиятларга чоп этиш учун юборилиши лозим.

? Нима учун мулкдорларнинг камида 75%ни ёзма розилиги бўлганда ва қолганлар билан келишувга эришилмаган тақдирда инвесторга кўчмас мулк объектини мажбурий равишда сотиб олиш ҳақида даъво билан судга мурожаат қилиш ҳуқуқи берилади?

– Ҳар қандай инвестор ҳам бундай ҳуқуққа эга эмас ва у ўз-ўзидан юзага келмайди, у юзага келишидан олдин қатор чора-тадбирлар амалга оширилади.

Ер участкасини инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш учун олиб қўйиш тўғрисидаги қарор қабул қилинишига фақат Президент ва Ҳукумат қарорлари асосида рухсат этилади. Президент ва Ҳукумат қарорлари билан назарда тутилмаган лойиҳаларни амалга ошириш учун ер участкаларини олиб қўйишга йўл қўйилмайди.

Бундай қарор қабул қилинган тақдирда потенциал инвесторлар лойиҳаолди ҳужжатлар, тақдимот ва бошқа материалларни тайёрлайди ва уларни ҳокимиятга киритади. Ҳокимият уларни кўриб чиқиб, қурилиш ва кадастр органларига юборди, улар эса ўз навбатида тегишли хулоса бериб, мазкур ҳудуддаги кўчмас мулк объектлари рўйхатини тақдим этади.

Шундан кейин инвестор дастлабки ҳисоб-китобларни амалга оширади ва ҳокимиятга компенсация тўлаш ва қурилиш ишларини амалга ошириш учун етарли ресурслар мавжудлигини тақдим этади. Бунда дастлабки ҳисоб-китоб компенсациянинг якуний суммаси ҳисобланмайди. Компенсация миқдори баҳолаш ташкилоти томонидан қонунчиликка мувофиқ белгиланади.

Кейинги босқичда ҳокимият материалларни кўриб чиқиш учун Кенгашга юборди. Кенгаш йиғилишида материалларни кўриб чиқиб, тегишли қарор қабул қилади. Бунда йиғилишда мажбурий равишда қуйидаги масалалар кўриб чиқилади:

➢ инвестиция лойиҳаларининг маълум бир ҳудуддаги фуқароларнинг уй-жой ва яшаш шароитларини яхшилаш, шунингдек ҳудуддаги аксарият аҳолининг фикрини ҳисобга олган ҳолда инфратузилма ва ижтимоий-иқтисодий аҳамиятга молик объектларни қуришга йўналтирилганлиги;

➢ биринчи навбатда эскирган ва авария ҳолатидаги уй-жой фонди объектлари, жумладан фойдаланилмаётган объектлар томонидан эгаллаб турилган ер участкаларини олиб қўйиш (маданий мерос объектлари бундан мустасно).

Очик муҳокама ўтказишга Кенгаш томонидан очик муҳокама ўтказиш тўғрисидаги қарор қабул қилингандан сўнггина рухсат этилади, бошқа ҳолларда очик муҳокама ўтказиш ноқонуний ҳисобланади. Очик муҳокамада инвестор мулкдорларнинг дастлабки розилигини олиши шарт. Фақат шундан сўнггина Кенгаш ер участкасини олиб қўйиш ҳақида қарор қабул қилади ва компенсация тўлаш ва келишув тузиш жараёни бошлаб юборилади.

Инвестор компенсация масаласини мутлақо барча мулкдорлар билан муҳокама қилиб олиши керак, яъни низоли вазиятлар юзага келмаслиги ҳам мумкин. Агар инвестор мулкдорларнинг камида 75% билан келишув тузган (розилик олган) бўлса, уларнинг 25%и ёки ундан камроғи билан келишув олмаган бўлса, у судга мурожаат қилиши мумкин. Мазкур норма мулкдорларнинг бу қисми бозор нархида компенсация тўлаб бериш шартини билан дастлабки розилик бергани ва

8-бетга

УШЕБУ СОНДА

- **ДОЛЗАРБ МАВЗУ**
 - Карантин ҳақида нималарни билиш лозим
- **1, 7-бетлар**
- **ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР**
 - Янги ҳужжатларни тақдим этамиз
- **1-бет**
- **ҲУҚУҚИЙ МАСЛАҲАТ**
 - Ер участкалари қандай олиб қўйила-

ди ва бузилган кўчмас мулк объектлари учун қанча компенсация берилади

- **2, 8-бетлар**
- **ПЕНСИЯ ИШИ**
 - Уруш фахрийларига – 10 миллион сўмдан
 - Пенсия учун 2005 йилдан кейинги стаж автоматик тарзда тасдиқланади
 - Пенсия етказиб берилади

- Муддатига улгуриш керак
- Иш бериувчиларнинг мажбуриятлари
- Ўзингизни синаб кўринг **3-6-бетлар**
- **КАДРЛАР БЎЛИМИ**
 - Розиликни олмадан ҳақ тўланмайдиган таътилга чиқариш мумкинми
 - Ходим терговда бўлганда...
 - ЭРИ барча қалитлари бир хилда
- **7-8-бетлар**

ПЕНСИЯ ИШИ

Махсус мавзувий сон*

Ушбу нашрда турли-туман мавзулар берилади. Булар стажни автоматик тарзда тасдиқлаш тўғрисида, иш берувчи пенсионерни ишга қабул қилаётганда нималарни билиши лозимлиги ҳақидаги мавзулар. Шунингдек саволларга «Норма» МЧЖ эксперти Зафаржон Хўжаев томонидан тайёрланган жавоблар берилган.

Байрам арафасида

Уруш фахрийларига – 10 миллион сўмдан

Президент Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисидаги Фармонни (30.03.2020 йилдаги ПФ-5977-сон) имзолади.

Умумхалқ байрами – Хотира ва қадрлаш куни ўтказилиши ва фашизм устидан қозонилган ғалабанинг 75 йиллиги нишонланиши арафасида Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронларига 10 млн сўм миқдорда бир йўла пул мукофотлари берилиши белгиланган.

Тўловлар республика бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади. Пул мукофотлари тантанали равишда топширилади.

ЎзА материали асосида.

БУГУНГИ СОНДА:

ИШ ҲАҚИ
МИҚДОРИ ҚАНДАЙ
АНИҚЛАНАДИ

Бўлғуси
пенсионерларга
қўмак сифатида

5

МУДДАТИДА
УЛГУРИШ КЕРАК

Ортиқча
оворагарчиликлар
бўлмаслиги учун

6

ИШ
БЕРУВЧИЛАРНИНГ
МАЖБУРИЯТЛАРИ

Буни билган яхши

7

ЎЗИНГИЗНИ СИНАБ
КЎРИНГ

Ақл машқлари

8

Мавзувий сонни Алла Ромашко олиб боради.

Қонунчиликдаги янгиликлар

Пенсия учун 2005 йилдан кейинги стаж автоматик тарзда тасдиқланади

Президентнинг 2.03.2020 йилдаги ПФ-5953-сон Фармони билан пенсияни расмийлаштириш учун 2005 йилдан кейин амалга оширилган меҳнат фаолияти бўйича стажни тасдиқлашнинг янги тартиби белгиланган.

Эслатиб ўтамай, шу йилдан бошлаб «Ягона миллий меҳнат тизими» идоралараро дастурий-аппарат комплекси (ЯММТ) (31.10.2019 йилдаги ПҚ-4502-сон) жорий этилган. Унда шакллантириладиган меҳнат фаолияти тўғрисидаги маълумотлар фуқароларнинг 2020 йил 1 январдан кейинги давр учун меҳнат стажларини тасдиқлайди.

Энди 2005 йилдан 2020 йилгача бўлган давр учун стажни тасдиқлашнинг янги тартиби белгиланди. **Архив маълумотларини тақдим этмаган ҳолда** пенсия тайинлаш учун:

➤ 2005–2016 йиллар даври учун – жамғарилиб бориладиган пенсия тизимига мажбурий бадаллар тўғрисидаги маълумотлардан;

➤ 2016–2018 йиллар даври учун – Бюджетдан ташқари пенсия жамғармасига ўтказилган сугурта бадалларини якка тартибда ҳисобга олишнинг марказлаштирилган электрон реестри маълумотларидан;

➤ 2019 йил учун – фуқаролар иш ҳақининг якка тартибдаги ҳисобини юриштининг марказлаштирилган электрон реестри маълумотларидан фойдаланилади.

Ушбу даврлар учун архив маълумотлари фақат тизимларда зарур маълумотлар мавжуд бўлмаганда ёки фуқаронинг мурожаати асосида талаб қилиниши мумкин. Фуқаро томонидан тақдим этилган ҳужжатларни текшириш ҳамда қўшимча архив маълумотларини талаб қилиб олиш зарурати бўлганда, фуқарога пенсия минимал миқдор

бўйича сиртдан расмийлаштирилади ва кейинчалик қайта ҳисоб-китоб қилинади.

Эътибор беринг!

2005 йилдан олдин амалга оширилган меҳнат фаолияти бўйича стажни тасдиқлаш тартиби илгаригидек, яъни қогоз шаклидаги меҳнат дафтарчаси асосида қоладида кўринади. Агар меҳнат дафтарчаси бўлмаса, унда зарур ёзувлар мавжуд бўлмаса ёки меҳнат даврлари тўғрисида нотўғри ва ноаниқ ёзувлар бўлса, бошқа тасдиқловчи ҳужжатлар: маълумотномалар, буйруқлардан кўчирмалар, шахсий ҳисобварақлар ва иш ҳақи беришга қайдномалар, меҳнат шартномалари (контрактлари), архив маълумотномалари ва бошқалар қабул қилинади.

3 ой муддатда:

➤ 2020 йилгача бўлган давр учун маълумотларни йиғиш ва рақамлаштириш мақсадида ЯММТ орқали манфаатдор идораларнинг тизим ва маълумотлар базалари интеграция қилинади;

➤ пенсия тайинлаш ва тўлаш тартиби такомиллаштирилади. Хусусан, пенсия тўловларини автоматик тарзда ҳисоблаш ҳамда фуқаролар ўзларининг пенсиялари тўғрисидаги ахборот билан ҳам шу тарзда танишишлари механизми ишлаб чиқилади.

Бундан ташқари, ҳужжат ўзини ўзи банд қилаётган фуқароларга вақтинчалик меҳнат гувоҳномалари бериладиган фаолият турлари (хизматлар, ишлар) рўйхатини қайта кўриб чиқиш юзасидан топшириқни ўз ичига олган. Шунингдек, фрилансинг (масофадан туриб ишлаш) имкониятларини оммалаштириш бўйича чора-тадбирлар қабул қилинади.

Ҳужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 3.03.2020 йилдан кучга кирди.

Ленара Хикматова, «Norma» МЧЖ эксперти.

Маълумот учун!

Иш **СТАЖИНИ** тасдиқлашда фақат **МЕҲНАТ ДАФТАРЧАЛАРИГА** киритилган ва тасдиқловчи ҳужжатлар асосида **МАЪЛУМОТНОМАЛАРДА** кўрсатилган ишланган даврлар тўғрисидаги **МАЪЛУМОТЛАР** қабул қилинади.

Маъзувий сонни Алла Ромашко олиб боради.

Карантин

Пенсия етказиб бериледи

Пенсиялар нақд пулда стерилланган пакетларда уйга етказиб бериледи, деб маълум қилади *Podrobno.uz* мухбири Халқ банки пул муомаласи ва касса операциялари бошқармаси бошлиғи Олтибой Шариповнинг сўзларига ҳавола қилган ҳолда.

– Пенсия олиш борасида саволлар юзага келганда, Халқ банкига 1106 қисқа рақами (иш вақти 9.00 дан 18.00 гача), пенсия ҳисоблаш масалалари бўйича – 1140 қисқа рақами орқали мурожаат қилиш мумкин. Пойтахт ҳокимияти матбуот хизмати томонидан О.Шариповнинг сўзларидан иқтибос келтирилади: «Барча пенсионерлардан уйдан чиқмасликларини ва масофавий хизматлардан фойдаланишларини сўраймиз».

Бундан ташқари, Марказий банкдан пенсия ва нафақаларни тўлаш учун олинadиган барча пул маблағлари қўшимча стерилланади.

Фуқаролар уйдан чиқмаслиги учун пенсия ва нафақаларни етказиб бериш мақсадида кўчма кассалар фаолияти йўлга қўйилган. Ушбу мақсадлар учун қўшимча махсус машиналар ажратилган.

Бунда кўчма кассаларнинг барча ходимлари тиббиёт ҳимоя ниқоблари, қўлқоплар ва антисептик воситалар билан таъминланади.

Podrobno.uz AA.

Бизга ёзган экансиз

Кўмак олиш ҳуқуқи

? *Турмуш ўртоғим билан 17 йил яшаган бўлсак-да, никоҳимиз рўйхатдан ўтказилмаган. Икки нафар вояга етмаган фарзандимиз бор. Турмуш ўртоғим пенсионер эди. Боқувчисини йўқотганлик муносабати билан пенсияни расмийлаштириш учун ПЖга мурожаат қилсам бўладими? Шундай қилиш мумкин бўлса, қандай ҳужжатларни тақдим этиш лозим?*

– **Ҳа, мумкин.** Вафот этган пенсионернинг оила аъзосига боқувчисини йўқотганлик пенсияси миқдори вафот этган пенсионер (боқувчи)нинг пенсиясини ҳисоблаш учун қабул қилинган иш ҳақидан ҳисоблаб чиқилади (*Низомнинг 96-банди, ВМнинг 8.09.2011 йилдаги 252-сон қарорига 1-илова*).

Боқувчисини йўқотганлик пенсиясини тайинлашни сўраб мурожаат қилган шахснинг аризасига қуйидаги ҳужжатлар илова қилинади:

- пенсия тайинланаётган шахснинг ёшини тасдиқловчи тузилганлик ҳақидаги гувоҳнома ёки паспорт;
- оила аъзосининг вафот этган боқувчи билан қариндошлик муносабатларини тасдиқловчи ҳужжатлар (никоҳ тўғрисидаги гувоҳнома, никоҳ бекор қилинганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, у бўлмаган тақдирда – фуқаролик ҳолати далолатномаларидаги ёзувдан кўчирма, ваколатли ташкилотларнинг ёки хорижий давлатлар мансабдор шахсларининг маълумотномаси);

➢ боқувчисининг вафот этганлиги тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси.

Бундан ташқари, зарур ҳолларда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг вафот этган боқувчининг қармоғидаги оила аъзолари таркиби тўғрисидаги маълумотномаси тақдим этилади (*252-сон Низомнинг 14-банди*).

Маълумот учун!

Пенсионер суднинг ҳукми билан озодликдан маҳрум этиш жойларида бўлган **ДАВРИДА** пенсия **ТЎЛАНМАЙДИ**.

Маэзувий сонни Алла Ромашко олиб боради.

Танлашга тўғри келади

? *Турмуш ўртоғим – III гуруҳ ногирони (1986 йилда Чернобыль АЭСдаги авария оқибатларини тугатишда иштирок этган) ногиронлик пенсиясини олади. Шу йил 60 ёшга тўлади. Унга бир йўла ёшга доир пенсия ва ногиронлик пенсияси тўланадими?*

– Йўқ. Давлат томонидан тайинладиган пенсияларнинг бир неча турига ҳақли бўлган фуқароларга, уларнинг ўзлари танлаган битта пенсия тайинланади («Фуқаролар-

нинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонуннинг 4-моддаси).

Ҳамма учун эмас

? *Ҳеч қаерда ишламайдиган ва ўқимайдиган аёлларга бола туғилганлиги муносабати билан бериладиган нафақа Пенсия жамғармаси томонидан тўланади. Шу тўғрими?*

– Мазкур тартиб ҳеч қаерда ишламайдиган ёки ўқимайдиган ота-оналарга татбиқ этилади. Аёلнинг турмуш

ўртоғи ишласа ёки ўқиса, у нафақани иш ёки ўқиш жойидан олишга ҳақли.

Стаж мавжуд бўлмаганда

? *Пенсия ёшидаги кекса кўшимиз бор. У иш стажи умуман йўқлиги сабабли пенсия берилмаса керак деб ўйляпти. Бундай шахслар учун қандайдир ижтимоий тўловлар назарда тутилганми?*

– Ҳа, бундай тўловлар назарда тутилган. Ёшга доир пенсия тайинлиниши учун зарур иш стажига эга бўлмаган эракаллар 65 ёшга тўлагач ёшга доир нафақа тайинлиниши учун мурожаат қилишга ҳақлидирлар (ВМнинг 7.04.2011 йилдаги 107-сон қарорига 2-илова).

Ҳужжатлар шахсан ўзига берилади

? *Холам Термизга кўчиб кетяпти. У пенсионер. У кўчиб кетаётганда Пенсия жамғармаси бўлимидан ҳужжатларини олишга ва янги яшаш жойидаги ПЖга ҳисобга туришга ҳақлими?*

– Ҳа, ҳақли. Ўзбекистон Республикаси доирасида пенсионернинг яшаш жойи ўзгарган тақдирда, пенсияга оид ҳужжатлар йиғмажилди Пенсия жамғармаси бўлимининг сўрови асосида почта орқали жўнатилади ёки **пенсионернинг (ишончли вакилнинг) кўлига берилади** (252-сон

Низомнинг 196-банди).

Бунда пенсионерга (нафақа олувчига) пенсия йиғмажилди билан бирга пенсия (ижтимоий нафақа) тўланган муддат кўрсатилган аттестат ҳам берилади (17.11.2011 йилдаги 2282-сон Йўриқнома).

Маълумот учун!

Стаж тўлиқ бўлмаганда пенсия **МИҚДОРИ** Қонунда белгиланган миқдорлардан **КАМ БЎЛМАСЛИГИ** ЛОЗИМ.

Мавзувий сонни Алла Ромашко олиб боради.

Судда учрашамиз

15 йиллик стажимни ҳисобга олишмади.

Стажимни исботлаш учун судга мурожаат қилишга ҳақлимми?

– Ҳа, ҳақлисиз. Пенсия жамғармаси бўлими томонидан чиқарилган иш стажини қабул қилиш ёки қабул қилмаслик тўғрисидаги қарордан норози бўлинган тақдирда, ушбу

масала суд томонидан ҳал этилади (252-сон Низомнинг 82-банди).

Иш ҳақи миқдори қандай аниқланади

Ҳозирги пайтда пенсияни ҳисоблаш учун иш ҳақи қандай аниқланади?

– Ишдаги танаффуслар мавжудлигидан қатъи назар, охириги 10 йиллик меҳнат фаолияти давомидаги исталган кетма-кет 5 йил учун (пенсия тайинлашни сўраб мурожаат этган кишининг танлови бўйича) ойлик иш ҳақи олинади (252-сон Низомнинг 86-банди).

Иш ҳақини гувоҳлар кўрсатмаси асосида аниқлашга йўл қўйилмайди. Лавозим маошлари штат жадвалидан кўчир-малар ва жамоат ташкилотларининг аъзолик билетлари ҳақиқий иш ҳақини тасдиқлайдиган ҳужжат ўринини боса олмайди. Иш ҳақи тўғрисида архив маълумотлари мавжуд бўлмаганда иш ҳақи миқдорини аниқлаш:

➢ 2005 йилдан кейинги давр учун – жамғарилиб бориладиган пенсия тизимига мажбурий бадаллар тўғрисидаги маълумотлар;

➢ 2016 йилдан кейинги давр учун – бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига ўтказилган суғурта бадалларини якка тартибда ҳисобга олишнинг марказлаштирилган электрон реестри маълумотлари;

➢ 2019 йилдан кейинги давр учун – фуқароларнинг иш ҳақининг якка тартибдаги ҳисобини юритишнинг марказлаштирилган электрон реестри маълумотларидан

келиб чиқиб амалга оширилади (252-сон Низомнинг 85-банди).

Пенсияни ҳисоблаб чиқиш учун қабул қилинадиган ўртача ойлик иш ҳақи кетма-кет ишланган 60 календарь ойдаги иш ҳақининг якка тартибдаги коэффицентини қўллаган ҳолда қайта ҳисоблаб чиқилган умумий миқдорини 60 га бўлиш йўли билан аниқланади (252-сон Низомнинг 101-банди).

Иш ҳақининг якка тартибдаги коэффицентини – тегишли ой учун пенсияни ҳисоблаш учун қабул қилинадиган иш ҳақининг айнан шу ой учун энг кам иш ҳақи миқдорига нисбати сифатида аниқланадиган кўрсаткич.

Пенсияни ҳисоблаш учун қабул қилинадиган иш ҳақини иш ҳақининг якка тартибдаги коэффицентларини қўллаган ҳолда қайта ҳисоблаб чиқиш тартиби тўғрисидаги Низомда (ВМнинг 252-сон қарорига 2-илова) иш ҳақининг якка тартибдаги коэффицентларини қўллаган ҳолда пенсияни ҳисоблаш учун қабул қилинадиган иш ҳақини қайта ҳисоблаб чиқиш тартиби батафсил (мисоллар билан) берилган.

Қайтгандан кейин олади

Онам – пенсионер. Пенсияни пластик картада олади. Турмуш ўртоғим билан Россияда яшайман. Онам бизниқига меҳмонга келган. У Россияга келгач, пенсияни тўхтатиб турилганлигини билди.

Пенсия жамғармаси бўлими шундай қилишга ҳақлими? Онамга ололмай қолган пенсия пули бериладими ва қайси даврлар учун тўланади?

– Аввало бу қандай рўй берганини билиш лозим. Қонун ҳужжатларига мувофиқ тижорат банкининг филиали орқали пенсия оладиган пенсионер ҳар 6 ойда пенсия тўлайдиган Пенсия жамғармаси бўлимига келиш йўли билан ўзининг пенсия суммасини олиш ҳуқуқини тасдиқлаши зарур.

Пенсионер белгиланган муддатда Пенсия жамғармаси бўлимига келмаган тақдирда, Пенсия жамғармаси бўлими

ходимлари 10 кун мобайнида куйидаги ҳолатларни аниқлаш учун пенсионер яшайдиган жойга борадилар:

- унинг тирик эканлиги;
- иш жойлашганлиги;
- яшаш жойи ўзгарганлиги ёки чет элга кетганлиги;
- жазони ўташ жойларида эканлиги;
- кексалар ва ногиронларнинг интернат уйларида (пансионатларда) яшаётганлиги.

Олинадиган пенсияга пенсионернинг ҳуқуқи тасдиқланган тақдирда, пенсияни тўлаш навбатдаги 6 ойга давом эттирилади.

Пенсионернинг ҳуқуқлари тасдиқланмаган тақдирда, пенсияни тўлаш фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш тегишли органи вакиллари ва кўшнилари иштирокида Пенсия жамғармаси бўлими ходимлари томонидан тузилган тўланаётган пенсияни тўлашга ва унинг миқдори асосланганлиги таъсир кўрсатувчи ҳолатни тасдиқлайдиган далолатнома асосида тўхтатиб турилади.

Кўрсатиб ўтилган далолатнома асосида Пенсия жам-

гармаси бўлими пенсияни тўлашни тўхтатиб туриш (тўхта-тиш) ёки унинг миқдорини ўзгартириш тўғрисида тегишли қарор қабул қилади (252-сон Низомнинг 158-банди).

Пенсионерга ҳисоблаб чиқариб қўйилган, лекин унинг томонидан ўз вақтида талаб қилиб олинмаган пенсия пули пенсияни олиш мақсадида мурожаат этилганидан олдинги 12 ойдан ошмаган давр учун тўланади.

Пенсия жамғармаси бўлимининг айби билан ўз вақтида олинмай қолган пенсия пули ўтган давр учун муддати чекланмаган ҳолда тўланади (252-сон Низомнинг 169-банди).

Умумий асосларда

? **Амаким яқинда пенсияга чиқади. Унинг меҳнат стажи асосан мавсумий ишлар билан боғлиқ. Меҳнат дафтарчасида ёзувлар қайд этилмаган. Мавсумий ишларда банд бўлган фуқароларга пенсия қандай ҳисоблаб чиқарилади?**

– Фуқароларнинг барча тоифалари учун пенсия ҳисоблаш тартиби бир хил. Мавсумий ишларда банд бўлган ходимларга пенсиялар тайинлашда пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинмаган ўртача ойлик иш ҳақи бутун меҳнат фаолияти давомидаги **исталган даврдаги** кетма-кетма 5 та мавсумдаги (пенсия сўраб мурожаат этган кишининг танловига кўра) қайта ҳисобланган иш ҳақининг умумий миқдори олинади.

Ўзгартиришлар киритилганидан кейин мавсумий ишларда банд бўлган шахслар пенсия тайинлаш қисмида қолган барча тоифадаги фуқароларга тенглаштирилди.

Ҳозир пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинмаган ўртача иш ҳақи, ишдаги мавжуд танаффуслардан қатъи назар, меҳнат фаолиятининг охириги 10 йили давомидаги исталган кетма-кет 5 та мавсумдаги (пенсия сўраб мурожаат этган кишининг танлови бўйича) қайта ҳисобланган

иш ҳақининг умумий миқдоридан аниқланади (Қонуннинг 31-моддаси 5-қисми).

Муддатида улгуриш керак

? **Ногиронлик пенсиясини оламан. Яқинда ногиронлик бўйича тиббий кўрикдан ўтишим лозим. Кўрсатилган вақтда эмас, балки кейинроқ тиббий кўрикдан ўтсам, ушбу давр учун менга пенсия тўланадими ёки йўқми?**

– Тайинланган муддатда қайта тиббий кўрикдан ўтиш учун ТМЭКга узрли сабабларсиз (ногиронлик муддати тугаган кундан 1 ой муддат мобайнида) келмасангиз, пенсия тўлаш тўхтатиб турилади. Яна ногирон деб эътироф

этилсангиз, тўхтатиб турилган кундан бошлаб тикланади. Қолган ҳолатларда пенсия мурожаат қилинган санадан бошлаб тўланади.

Узрли сабабга кўра қайта тиббий кўрикдан ўтиш муд-

Маълумот учун!

Пенсиянинг бир туридан бошқасига ўтказиш тўғрисидаги АРИЗА Пенсия жамғармаси томонидан 10 КУНЛИК МУДДАТДА кўриб чиқиши ЛОЗИМ.

Маевузий сонни Алла Ромашко олиб боради.

дати ўтказиб юборилган тақдирда, пенсияни тўлаш тўлов тўхтатиб турилган кундан бошлаб қайта текшириш кунига-ча, бироқ агар ТМЭК бу даврда ногирон деб эътироф этса 3 йилдан ортиқ бўлмаган муддатга амалга оширилади. Бунда қайта текшириш чоғида ногиронликнинг бошқа гуруҳига (юқорироқ ёки пастроқ гуруҳга) ўтказилган бўлса, у ҳолда кўрсатиб ўтилган вақт учун пенсия олдинги гуруҳ бўйича тўланади.

Умумий касаллик оқибатида меҳнат лаёқатини йўқотган ногиронга пенсия тўлаш меҳнат лаёқати тикланганлиги

туфайли тўхтатилган бўлса ёки узрли сабабларсиз қайта тиббий кўриқдан ўтишга келмаганлиги оқибатида тўхта-тиб турилган бўлса, у ҳолда кейинчалик у ногирон деб эътироф этилган тақдирда илгари тайинланган пенсияни тўлаш, агар пенсия тўлаш тўхтатилгандан кейин 5 йилдан кўп бўлмаган вақт ўтган бўлса ногиронлик янгидан белги-ланган кундан бошлаб тикланади. 5 йилдан кўп вақт ўтган бўлса, пенсия яна умумий асосларда тикланади (252-сон Низомнинг 173-банди).

Зафаржон Хўжаев, «Norma» МЧЖ эксперти.

Буни билган яхши

Иш берувчиларнинг мажбуриятлари

1. Пенсияни ишга қабул қилганда

Ташкилот раҳбарлари пенсионер ишга қабул қилинганлиги (у билан фуқаролик-ҳуқуқий тусдаги шартнома тузилганлиги) ҳақида пенсионерга пенсия тайинланган унинг яшаш жойидаги Пенсия жамғармасининг тегишли туман (шаҳар) бўлимини 5 кун ичида хабардор қилиши ва ишга қабул қилиш тўғрисидаги буйруқдан кўчирмани (фуқаролик-ҳуқуқий тусдаги шартнома нусхасини) тақдим этиши шарт.

Ишлайдиган пенсионерларга пенсия ўз вақтида ва тўғри тўланиши, шунингдек пенсионер ишга қабул қилинганлиги ёки у билан тузилган шартнома бекор қилинганлиги тўғрисидаги маълумотлар тўғри тақдим этилганлиги учун жавобгарлик қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ташкилот раҳбарига юклатилади.

2. Меҳнатда майиб бўлганлик ёки касб касаллигига чалинганлик оқибатида тайинланган ногиронлик пенсиясини тўлаш харажатларини қоплаш

Корхона ва ташкилотлар томонидан, мулкчилик ва хўжалик юритиш шаклидан қатъи назар, меҳнатга ҳақ тўлаш учун мўлжалланган маблағлар ҳисобидан ҳар ойда (10-санага қадар) корхона айби билан меҳнатда майиб бўлганлик ёки касб касаллигига чалинганлик оқибатида тайинланган ногиронлик пенсияларини тўлаш харажатларини қоплаш учун бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига тўлов киритилади.

3. «Давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонуннинг 12-моддаси «б»–«ж» бандларига мувофиқ пенсияларни тўлаш харажатларини қоплаш

Корхона ва ташкилотлар томонидан, мулкчилик ва хўжалик юритиш шаклидан қатъи назар, меҳнатга ҳақ тўлаш учун мўлжалланган маблағлар ҳисобидан Қонуннинг «б»–«ж» бандларига мувофиқ тайинланган пенсия тўловлари харажатларини қоплаш учун бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига тўлов киритилади.

4. Ишсиз мақомига эга бўлган шахсларга муддатидан олдин пенсия тўлаш харажатларини қоплаш

Республикадаги Аҳоли бандлигига кўмаклашиш жамғармаси органлари томонидан ҳар ойда (10-санага қадар) муддатидан олдин тайинланган пенсияларни тўлаш харажатларини қоплаш учун бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига маблағлар ўтказилади. Ушбу ажратмалар ишсизлар пенсия ёшига етгунига қадар ўтказилади.

Маълумот учун!

Пенсионернинг ҳаётидаги ўзгаришлар (ишга жойлашганлиги, оила аъзолари таркиби ўзгарганлиги, тўлиқ давлат таъминотига ўтганлиги ва бошқалар) ҳақида Пенсия жамғармаси бўлими ўз вақтида хабардор қилинмаганлиги туфайли **НОҚОНУНИЙ** олинган пенсия миқдори пенсионер ёки унинг қонуний вакили (ота-онаси), шунингдек ишончли вакили (пенсионер вафот этганилиги далили қасддан яширилган тақдирда) томонидан **ҚАЙТАРИЛИШИ ПОЗИМ**.

Маъзувий сонни Алла Ромашко олиб боради.

Сўнгсўз ўрнида

Ўзингизни синаб кўринг

Газетамизнинг қанчалик зийрак ўқувчиси эканлигингизни текшириб кўрадиган вақт келди. Мабодо ниманидир эслолмай қолсангиз, хижолат бўлманг. «Норма маслаҳатчи»ни очиб, билимларингизни такрорлаб олишга доимо имкон бор. Омад ёр бўлсин!

1. Болалигидан ногирон фарзандни тарбиялаётган аёл неча ёшдан пенсияга чиқиши мумкин?

- а 45 ёшдан. 20 йиллик иш стажи мавжуд бўлганда.
- б 54 ёшдан. 15 йиллик иш стажи мавжуд бўлганда.
- в 50 ёшдан. Бунда иш стажи камида 20 йилни ташкил этиши лозим.

2. Қайси даврлар махсус стажга кўшилади?

- а Фақат зарарли ва оғир меҳнат шaroитларида ишланган даврлар.
- б Зарарли ва оғир меҳнат шaroитларида ишланган даврлар, шунингдек малака ошириш курсларида ўқиш вақти.
- в Зарарли ва оғир меҳнат шaroитларида ишланган даврлар, шунингдек ишлаб чиқариш амалиётини ўташ ёки ўқиш вақти.

3. Пенсия жамғармаси бўлимидан ШЖБПХдан тўловларни олишга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳнома ни олиш зарурми?

- а Ҳа, зарур.
- б Йўқ, ПЖ инспекторининг ШЖБПХ дафтарчасидаги ёзувининг ўзи kifоя.
- в Йўқ, зарур эмас.

4. Фуқаролиги бўлмаган шахс пенсия таъминоти га ҳақлими?

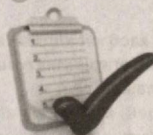
- а Йўқ, ҳақли эмас.
- б Ҳа, ҳақли.
- в Фақат нафақа олишга ҳақли.

5. Пенсионер вафот этгани туфайли олинмай қолиб кетган пенсияни қандай вақт мобайнида олиш мумкин?

- а 60 кундан кечиктирмай.
- б 12 ой мобайнида.
- в Пенсионер вафот этган ойдан кейинги ойда.

6. Байналмилалчи жангчилар учун компенсация тўловларининг миқдори қанча?

- а БҲМнинг 100%и.
- б Пенсия ҳисоблаш базавий миқдорининг 45%и.
- в БҲМнинг 75%и.

Ўзгаришларнинг тартиби: 6а, 5а, 3в, 2а, 1а.

Натижалар

Ҳар бир тўғри жавоб учун –
1 балл.

Сизнинг натижангиз:

6 балл – аъло даражали натижа. Сиз пенсия таъминоти масалаларини яхши тушунасиз.

3-5 балл – кўп нарсани билар экансиз. Билимларингиз янада юкори бўлиши учун «Норма маслаҳатчи»ни ўқинг ва ҳуқуқ соҳасидаги янгиликлардан доимо бохабар бўлиб туринг.

3 ва ундан кам балл – афсус, сиз жуда кам билимга эгасиз. Эсдан чиқарманг, билим – куч демек. Билимларингиз айниқса пенсия ёшида сизга асқотиб қолади. «Норма маслаҳатчи» билан бирга бўлишга ҳаракат қилинг, шунда яхши натижани кўлга киритасиз.

Диққат! Ушбу саволларга батафсил жавоблар «Норма маслаҳатчи» газетасининг 21.01.2020 йилдаги 3, 25.02.2020 йилдаги 8, 17.03.2020 йилдаги 11-сонларида чоп этилган.

Маъзувий сонни Алла Ромашко олиб боради.

Карантин ҳақида нималарни билиш лозим

← **1-бетда** беришга ҳақли. Олий суд ҳужжатларни фақат электрон шаклда ёки почта орқали тақдим этишни тавсия этади. Санитарияга оид қонунчилик нормалари ва эпидемияга қарши курашиш қоидаларига риоя қилган ҳолда адвокат хизматларидан фойдаланиш ҳам мумкин.

Нима учун фавқулодда ҳолат эълон қилинмаяпти?

Фавқулодда вазият – бу муайян ҳудудда ўзидан сўнг одамларнинг қурбон бўлиши, одамлар соғлиги ёки атроф-муҳитга зиён етказиши, кишиларнинг ҳаёт фаолиятига каттагина моддий зарар ҳамда унинг бузилишига олиб келиши мумкин бўлган ёки олиб келган ҳолат, шу жумладан эпидемиялар (одамларнинг гуруҳ бўлиб юкмули касалланиши).

Президент мамлакатнинг бутун ҳудудидида ёки унинг айрим жойларида фавқулодда ҳолат жорий этади ва қабул қилган қарорини 3 кун ичида Парламентнинг палаталари тасдиғига киритади. Қоида тариқасида, фавқулодда ҳолат режими жорий этилганда, ҳаракатланиш эркинлигига, транспорт воситалари ҳаракатига нисбатан анча қатъий чекловлар ўрнатилади, уларни текшириш кучайтирилади, энг зарур озиқ-овқат маҳсулотларини сотиш, харид қилиш ва тақсимлашнинг, жамоатчилик тартибини сақлашнинг алоҳида тартиби ўрнатилади ва бошқа чекловлар кучайтирилади.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда барча тартиблардан нисбатан энг енгилли – карантин жорий этилди. Унинг доирасида барча зарур ва етарли даражада эпидемияга қарши чора-тадбирлар ўтказилмоқда:

➤ мамлакатимиз ҳудудини санитар муҳофаза қилиш – санитар-карантин назоратини ўтказиш ва чекловчи тадбирларини ўтказиш йўли билан таъминланмоқда;

➤ юкмули ва паразитар касалликлар ўчоқларида амалга оширилаётган тадбирлар, дезинфекция тадбирлари – коронавирус билан касалланганликда гумон қилинган шахсларни аниқлаш, изоляция қилиш ва касалхонага ётқизиш ҳамда улар алоқа қилган шахсларни лаборатор текшириш ва уларни тиббий кузатиш;

➤ мажбурий тиббий текширув ва бошқа тадбирлар.

Бугунги вазиятда кўриб турилганидек, иш берувчи билан ходим ўртасидаги муносабатлар ноанъанавий тус олиб бормоқда. Лекин қонун ҳужжатларида бундай муносабатларни ҳал этиш йўл-йўриқлари баён этилган. *Vuxgalter.uz* да юзга келаётган саволларга юридик фанлари номзоди, Меҳнат кодексининг муаллифларидан бири Михаил ГАСАНОВ жавоб берди:

Розиликни олмасдан ҳақ тўланмайдиган таътилга чиқариш мумкинми

– **Ходимни иш берувчининг ташаббуси билан унинг розилигисиз ҳақ тўланмайдиган таътилга чиқариш мумкинми?**

Ходимнинг аризасига кўра унга иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътил берилиши мумкин, унинг давомийлиги ходим ва иш берувчи ўртасидаги келишувга кўра белгиланади (МК 150-м. 1-қ.). Бинобарин, ходимнинг розилигисиз иш берувчи уни бундай таътилга чиқара олмайди.

– **Ахир Ҳукумат комиссиясининг ходимларни ҳақ тўланадиган ва ҳақ тўланмайдиган таътилга чиқариш тўғрисидаги қарори мавжудку?**

– Ушбу қарорга мувофиқ 23 мартдан эътиборан мулкчилик шаклидан қатъи назар ва ўз фаолиятига зарар бермаган ҳолда Тошкент шаҳрининг барча ташкилотлари ходимларга қонун билан белгиланган тартибда таътиллار тақдим этиш чораларини кўриши лозим. «Қонун билан белгиланган тартибда»га эътибор беринг. Бундай тартиб эса МКнинг 150-моддасида назарда тутилган.

– **Иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган таътилнинг энг кўп муддати назарда тутилганми?**

– Ҳа, назарда тутилган. МКга мувофиқ у ходим ва иш берувчи ўртасидаги келишувга кўра белгиланади, лекин 12 ойлик давр мобайнида жами 3 ойдан ортиқ бўлмаслиги керак.

– **Ходимни у иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган таътилда бўлган вақтида ишдан бўшатилган мумкинми?**

– Меҳнат таътилидан фарқли ўлароқ, ушбу таътил даврида ходимга иш ҳақи сақланмайди. Бироқ ходимнинг таътилда бўлишининг бутун муддатидида унга иш ўрни (лавозими) сақланиши ҳам ушбу таътиллار учун хос бўлган умумий жиҳат ҳисобланади. Бу шуни аниқлатадики, ходимнинг иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган таътилда бўлиш даврида, худди, унинг меҳнат ёки ижтимоий таътилда бўлиши вақтида каби у билан иш берувчи ташаббусига кўра меҳнат шартномасини бекор қилинишига йўл қўйилмайди.

Ушбу умумий қоидадан фақат битта истисно мавжуд: корхона тугатилиши муносабати билан меҳнат шартномасини асосан бекор қилиш (МК 100-м. 2-қ. 1-б.).

Айтиб ўтилган маълумотлар МКнинг 100-моддаси 2-қисмида назарда тутилган иш берувчи ташаббусига кўра меҳнат шартномасини бекор қилиш асосларига тааллуқли. Ходим иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган таътилда бўлган даврда у берган ёзма аризаси асосида ўз хоҳишига кўра меҳнат шартномасини бекор қилишга ҳақли. Ушбу даврда ходим билан тузилган меҳнат шартномаси тарафлар ихтиёрига боғлиқ бўлмаган ҳолатларга кўра ва иш берувчининг ташаббусига боғлиқ бўлмаган бошқа асосларга кўра бекор қилиниши мумкин (МК 97-м. 1-б., 99-м., 106-м.).

– **Демак, агар ходим бундай таътилга чиқишни истамаса, уни мажбур қилиб бўлмайди. Ходимни иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган таътилга ариза ёзишга кўндириш учун қандай далилларни келтириш мумкин?**

– Унга инсон ишга келган тақдирда коронавирус юқтириб олишнинг катта хавфи мавжудлигини тушунтириш мумкин. Бундан ташқари, ходимларга иш ҳақи тўлашда давом этишда иш ҳажмларининг анча миқдорда қисқариши ташкилотни банкротликка олиб келиши мумкин, шунда ходим ишини бутунлай йўқотади.

Шунингдек, ходимга карантин чоралари бекор қилиниши заҳоти у ишга қайтарилиши хусусида қандайдир кафолат берилиши зарур. Бунинг учун иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган таътил муддати тўғрисида у билан келишувга эришиш лозим.

Шунингдек, бюджет ташкилотларидан бошқа кўпгина ташкилотларда бу ходимларнинг вакиллик органи билан келишилган, раҳбарият кун кечириниш учун зарур бўлган нарсаларнинг энг кам миқдорига етарли маблағ қолиши учун ходимларни қисман ҳақ тўланадиган таътилга чиқаради.

– **Барча ходимларни, шу жумладан директор ва бош бухгалтерни ҳам таътилга чиқариш мумкинми? Ёки бу муҳим ходимлар муайян вақт мобайнида ишдан давом эттириб турадиларми?**

– Бунга нисбатан тақиқ мавжуд эмас, бироқ ташкилотда уларнинг йўқлиги билан боғлиқ муаммолар юзга келиши мумкин. Яхшиси муҳим ходимлар учун тўлиқ бўлмаган иш вақтини ўрнатган маъқул. Мисол учун, улар ҳафтада бир неча марта ишга чиқишлари мумкин, шунда уларда тўлиқ бўлмаган иш вақти бўлади.

– **Ходимни иш ҳақи сақланмайдиган таътилга чиқараётганда қандай ҳужжатларни расмийлаштириш зарур?**

– Биринчидан, ходимнинг аризаси зарур. Унда нафақат ходим иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътил тақдим этилишини сўраётганлиги, балки у иш берувчи билан келишиб олган бундай таътилнинг давомийлиги ҳам кўрсатилган бўлиши даркор.

Ходим томонидан берилган ариза иш берувчи томонидан буйруқ чиқарилиши учун асос бўлиб хизмат қилади. Ходимнинг аризасидаги таътилнинг давомийлиги билан иш берувчининг буйруғидаги давомийлик бир-бирига тўғри келиши муҳим. Ходим имзо чекан ҳолда буйруқ билан таништирилади ва танишиш санаси албатта кўрсатилади.

– **Ҳозир карантин даврида ҳамма тарқалиб кетганлигини инобатга олган ҳолда, ушбу ҳужжатларни электрон шаклда расмийлаштириш мумкинми?**

– Бундай буйруқ электрон шаклда расмийлаштирилган тақдирда ходим уни ЭРИСиз имзолай олмайди. Оқибатда низолар келиб чиқиши мумкин. Ҳеч бўлмаганда ҳужжатларни почта орқали хат билан хабарнома билан жўнатиш ва уларни ходим имзоси билан худди шундай усулда қайтариб олиш мумкин. Ёки уларни курьер

ер билан жўнатиш ва шу тарзда буйруқда ходимнинг имзосини олиш мумкин.

– **Ходим бундай таътил даврида иш ҳақи олмаслиги тушунарли. Ҳақ тўланмайдиган таътил пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун иш стажига қўшиладими?**

– «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонуннинг 37-моддасига мувофиқ 2019 йил 1 январдан кейинги давр учун ходим томонидан бажарилган ҳар қандай иш, агар меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадлар ҳисобланган бўлса, иш стажига қўшиб ҳисобланади. Гап иш ҳақи тўланмаган ҳолда бериладиган таътил хусусида бораётганлиги боис бундай таътилни даври пенсия стажига ҳисобга олинмайди.

Иш ҳақи тўланмаган ҳолда бериладиган таътилни меҳнат таътили олиш ҳуқуқини берадиган иш стажига киритиш тўғрисидаги масала бошқача тарзда ҳал қилинган. МКга асосан, йиллик ҳақ тўланадиган таътил олиш ҳуқуқини берадиган иш стажига муддати 2 ҳафтагача бўлган иш ҳақи тўланмаган ҳолда бериладиган таътил киритилади. Бироқ бунда Меҳнат кодексига жамоа шартномаси, агар у тузилмаган бўлса, ходимларнинг вакиллик органи билан келишилган ҳолда, иш берувчи таътил тақдим этиш учун иш стажига бошқа даврларни, шу жумладан муддати 2 ҳафтадан кўп бўлган иш ҳақи тўланмаган ҳолда бериладиган таътилни киритишга ҳақли.

Умуман, буни корхонада расмийлаштириш, ходимларнинг вакиллик органи билан келишиш ва иш ҳақи тўланмаган ҳолда бериладиган таътилни бутунлигича ходимларнинг иш стажига киритиш мумкин.

– **Ходимларни иш ҳақи сақланмаган таътилга мажбурий тарзда чиқарганлик учун иш берувчига нисбатан жарималар мавжудми?**

– Ҳа, МЖТКнинг 49-моддасига асосан бу меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилиши ҳисобланади ва БҲМнинг 5 бараваридан 10 бараваригача жарима солишга сабаб бўлади.

Маъмурий жазо чораси қўлланилгандан кейин бир йил давомида худди шундай ҳуқуқбузарликни такроран содир этганлик учун БҲМнинг 10 бараваридан 15 бараваригача жарима солинади, бундан била туриб ғайриқонуний ишдан бўшатилмоғи мумкин. Бундай хатти-ҳаракат вояга етмаган шахсга нисбатан содир этилганда эса – БҲМнинг 10 бараваридан 20 бараваригача жарима солинади.

– **Вазият ўзгармаган тақдирда иш ҳақи тўланмаган ҳолда бериладиган таътилни қандай узайтириш мумкин?**

– Буни фақат ходимнинг розилиги билан амалга ошириш мумкин. Ҳаммаси иш ҳақи тўланмаган ҳолда бериладиган таътил сингари расмийлаштирилади. Ходим иш берувчининг номига шундай таътилни тақдим этиш тўғрисида ариза ёзади, иш берувчи эса буйруқ чиқаради ва уни ходимга имзо қўйдириб таништиради.

Ер участкалари қандай олиб қўйилади ва бузилган кўчмас мулк объектлари учун қанча компенсация берилади

2-бетда унинг асосида Кенгаш томонидан ер участкасини олиб қўйиш ҳақида қарор қабул қилинганлигини ҳисобга олган ҳолда киритилган.

Мазкур ҳолатда нафақат инвестор ҳуқуқи, балки келишув тузилган ёки розилиги олинган мулкдорларнинг аксарият қисмининг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳам ҳисобга олинади. Бундан ташқари, муҳокама қилинаётган норма мулкдорларнинг мулк ҳуқуқидан маҳрум этмайди, бу масала суд тартибида кўриб чиқилади. Шунинг учун мазкур нормани қонунчиликка хилоф деб ҳисоблаш учун асос йўқ.

Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 16 ноябрдаги 911-сон қарори талаблари ҳоқимларнинг 2020 йил 1 январгача қабул қилинган қарорларига ҳам татбиқ қилинадими?

– «Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар орқага қайтиш кучига эга эмас ва улар амалга киритилганидан кейин юзага келган ижтимоий муносабатларга нисбатан татбиқ этилади. Яъни янги қарорнинг норма ва талаблари олиб қўйиш ҳақида тегишли қарор қабул қилиб бўлинган ерларга нисбатан қўлланилмайди.

Шунга ўхшаш ҳолатларда ер участкасини олиб қўйиш расмий ва юридик таомил сифатида якунига етган, шу муносабат билан тегишли қарор қабул қи-

линган вақтда амал қилган нормалар ўз кучини сақлаб қолади. Қабул қилинган қарорлар асослилиги ва қонунийлигини ҳуқуқий жиҳатдан баҳолаш асосида ҳам шу тартиб амал қилади.

Агар ер участкасини олиб қўйиш тўғрисида аввал қабул қилинган қарорлар бўйича барча тартиб-таомиллар якунига етмаган бўлса (компенсация тўлаш, кўчмас мулкни бузиш ва ҳ.к.), уларнинг келгусида амалга оширилиши Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 16 ноябрдаги 911-сон қарори талабларига мувофиқ тегишли босқичдан бошлаб тартибга солинади.

Барча ҳолларда ҳам ер участкаларини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш керакми?

– Йўқ, шарт эмас. Бунинг учун бўш ер участкалари ҳам тақдим этилиши мумкин (*ВМнинг 28.01.2019 йилдаги 63-сон қарори*). Бироқ, маълум бир ҳудуднинг бош режаси ва ривожлантириш истиқболлари, стратегик муҳимлиги ва бошқа омиллардан келиб чиқиб банд бўлган ер участкасини олиб қўйиш зарурати юзага келиши мумкин.

Бундай ҳолатда аввал фойдаланилмаётган объектлар ёки эскирган ва авария ҳолатидаги уй-жой фонди объектлари томонидан эгалланган ер участкалари, кейин эса у ёки бу шахслар ихтиёридаги бошқа ер участкалари кўриб чиқилади.

Президентнинг 2018 йил 1 августдаги «Ўзбекистон Республикасида инвестиция муҳитини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-5495-сон Фармонида мувофиқ ер участкаларини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйишга йўл қўйиладиган ҳолатлар санаб ўтилган:

➢ мудоффа ва давлат хавфсизлиги, муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар эҳтиёжлари, эркин иқтисодий зоналарни ташкил қилиш ва уларнинг фаолият юритиши учун ерларни тақдим этиш;

➢ халқаро шартномалардан келиб чиқадиган мажбуриятларни бажариш;

➢ фойдали қазилмалар конларини аниқлаш ва қазиб чиқариш;

➢ автомобиль ва темир йўллари, аэропортлар, аэродромлар, аэронавигация объектлари ва авиатеchnика марказлари, темир йўл транспорти объектлари, кўприклар, метрополитенлар, тоннеллар, энергетика тизими объектлари ва электр узатиш тармоқлари, алоқа тармоқлари, космик фаолият объектлари, магистраль қувурлар, муҳандислик-коммуникация тармоқларини қуриш (реконструкция қилиш);

➢ аҳоли пунктлари бош режаларини Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан объектлар қуриш қисмида ижро этиш, шунингдек, қонунлар ва Президент қарорларида тўғридан-тўғри назарда тутилган бошқа ҳолларда.

Манба: https://teletype.in/@huquqiy_axborot

КАДРЛАР БЎЛИМИ

Ходим терговда бўлганда...

Компанияда ҳайдовчи-экспедитор лавозимида ишлайдиган ходим ўз лавозим мажбуриятларини бажараётган пайтда ИТҲга тўқнаш келган, одам уриб юборган. Ҳодиса содир бўлган жойда ДИХХ ходимлари томонидан унинг ҳайдовчилик гувоҳномаси олиб қўйилган. Бинобарин, ходим ўз лавозим мажбуриятларини бажара олмайди. Ходимни бўш лавозимга ўтказишнинг имкони йўқ, у бунга рози бўлмаяпти. Айни пайтда жиноий иш кўзга тилган ва тергов ишлари кетаяпти. Ҳали суд бўлмади. Компания машинаси жарима майдончасига олиб кетилган.

Иш берувчи ходим терговда бўлган даврда уни ишдан четлаштириши мумкинми? Шундай қилиш мумкин бўлса, унинг ушбу даврдаги иш ҳақи қандай норматив ҳужжатга асосан ва қандай тартибда ҳисобланади?

– Мазкур ҳолатда терговдаги ходимни ишдан четлаштириш ноқонуний бўлади. У ўз вазифаларини бажариши мумкин.

ДИХХ ходимлари томонидан ҳайдовчилик гувоҳномаси олиб қўйилганда, ҳайдовчига вақтинчалик рухсатнома берилади. Ушбу рухсатномага асосан унинг амал қилиш муддати тугагунга қадар ёки суд томонидан қарор чиқарилгунгача ҳайдовчи транспортни бошқаришга ҳақли. Вақтинчалик рухсатнома берилган кундан эътиборан 30 кун ўтгач, у ДИХХ органларига рухсатноманинг муд-

датини узайтириш учун мурожаат қилиши мумкин (*АВ томонидан 5.07.2011 йилда 2240-сон билан рўйхатдан ўтказилган Йўриқноманинг 17, 18-бандлари*).

Гумон қилинувчи, айбланувчи ёки судланувчи унинг жиноят содир этишда айбдорлиги исботлангунга ва қонуний кучга кирган суд ҳукми билан аниқлангунга қадар айбсиз ҳисобланади (*ЖПК 23-м.*). Шу тариқа, суд қарори чиқарилгунга қадар компаниянгиз ходими вақтинчалик рухсатномага асосан ҳайдовчи-экспедитор сифатида ўз мажбуриятларини бажаришга ҳақлидир. Унга нисбатан ҳисба олиш, лавозимидан четлаштириш чоралари кўрилмаган бўлса, шундай қилиш мумкин. Ўз навбатида, иш берувчи ИТҲга дуч келган ходимни лавозимидан четлаштира олмайди, чунки унинг айби ҳали исботланмаган.

Қўшимча сифатида жарима тўлаб хизмат автомобилли жарима майдончасидан олиб чиқиб кетишингизни тавсия этамиз. Кейинчалик ходимга айблов ҳукми чиқарилса, тўланган сумма ундан ундириб олинади. Оқлов ҳукми чиқарилганда, ИТҲда ким айбдор бўлса, ўша шахсдан ундирилади. Ундирув жавобгарга қаратилганда, корхона мансабдор шахсларнинг ҳаракатсизлиги оқибатида автомобилнинг узоқ вақт жарима майдончасида қолиб кетганлиги исботланса, қисман қоплов суммаси тайинланади.

Альберт Сафин, «Норма» МЧЖ эксперти.

ЭРИ барча калитлари бир хилда

Корхоналар илгари маълумотларни бухгалтерияда фойдаланиладиган ЭРИ ёрдамида ЯММТга киритган бўлсалар, фақат ЯММТ учун иккинчи ЭРИ калитини олгандан кейин корхона томонидан тизимда ишлаш янги калит ёрдамида давом эттирилиши мумкинми?

– Ҳа, Ягона миллий меҳнат тизимида иккинчи ЭРИ калити билан ишлашни давом эттириш мумкин, сабаби у биринчи калит билан бир хил бўлади.

Юридик шахслар бир нечта ЭРИга эга бўлиши мумкин. Ҳар бир ЭРИ калитининг сертификати алоҳида рўйхатдан ўтказилади (*Низомнинг 14-банди, ВМнинг 26.09.2005 йилдаги 215-сон қарорига 2-шарҳ*).

Юридик шахсининг барча ЭРИ калитлари бир хил маълумотни, яъни юридик шахсининг номи, шунингдек директор ҳақида маълумотларни ўз ичига олади. Нафақат ЯММТда ишлаш учун, балки ЭРИ талаб этиладиган бошқа платформаларда (солиқ тўловчининг шахсий кабинети, электрон ҳисобварақ-фактуралар ва бошқалар) иккала калитдан ҳам фойдаланиши мумкин.

Шу тариқа, техник жиҳатдан ҳеч қандай фарқ мавжуд эмас – ЯММТда айнан битта ЭРИ калити ёки ҳар хил калитлари билан иш юритилганда, иккала ҳолатда ҳам директорнинг имзоси қўйилган бўлади.

Иқтисодий-ҳуқуқий газета

НОРМА МАСЛАҲАТЧИ

ҲУҚУҚ
СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ

ТАЪСИСЧИ «Норма» МЧЖ

Газета 2018 йил 12 июнда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида рўйхатга олинди.

Рўйхат рақами 0074.

Ҳафтада бир марта сешанба кунлари чиқади.

Бош муҳаррир
Фарҳод Собирович
ҚУРБОНБОЕВ

Нашр учун масъул –
бош муҳаррир
уринбосари,
масъул котиб
Нодир Носирович
АЛИМОВ

Саҳифаловчи
Наталья
БАРАНОВА

ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:
100105, Тошкент ш., Миробод тумани,
Таллимаржон кўч., 1/1,
Таҳририят тел. (71) 200-00-90
Обуна бўлими тел. (71) 200-00-30
E-mail: sbx@norma.uz,
gazeta@norma.uz
web: norma.uz

Обуна, газеталар, китоблар,
газеталарнинг электрон версияларини
етказиб бериш ва харид қилиш масалалари
бўйича (71) 200-00-30;
«Норма» АҚТ бўйича – (71) 200-00-90;
Реklamани жойлаштириш бўйича
(71) 231-07-91 телефон рақамларига
муурожаат қилиш мумкин.

Газета ношир – «ТОРПРИНТ» МЧЖнинг компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.
Нашр курсатиши – 186. Қозғо бичими – А3. Ҳажми – 2 босма табоқ. Баҳоси келишилган нарҳда.
Буюртма г-422. Адади 555. Газета 2020 йил 13 апрель соат 14.00 да топширилди.